

De kracht van de Whanau

De herstelgerichte school als veilige basis

In november 2019 bezochten Jan Ruigrok en Johan Vlasblom de Mount Roskill Grammar School en het Lynfield College in Auckland, Nieuw-Zeeland.

Ze verzorgden er workshops en hebben ervaren hoe zogenaamde ‘restorative schools’ in Nieuw-Zeeland een invulling geven aan een Veilige Basis.

In dit artikel delen ze hun ervaringen.

door Jan Ruigrok en Johan Vlasblom

Zowel Mount Roskill als het Lynfield College werken vanuit de ideeën van herstelgericht werken. Deze manier van omgaan met conflicten is in de basis overgenomen van de Maori's. Na conflicten of wangedrag komen betrokkenen uit een Maori-stam samen om te bespreken wat er moet gebeuren, om de aangerichte schade te herstellen en verder te kunnen. Daders hebben daarbij het recht om hun fouten te herstellen en dat doen ze door een positieve bijdrage te leveren aan de gemeenschap. Daarmee hernemen zij hun plek in die gemeenschap. Wij bezochten Nieuw-Zeeland ook om te leren van dat herstelrecht en te kijken hoe de ideeën van de school als veilige basis en het herstelrecht elkaar raken en aanvullen. We ontdekten mooie raakvlakken voor een Veilige Basis.

Een Veilige Basis is een plek die bescherming, zorg en veiligheid biedt. Een plek waar je volop kunt leren, waar je vrienden ontmoet en waar je tot rust komt. Tegelijkertijd is het ook een plek waar je uitgedaagd en aangemoedigd wordt om die Veilige Basis te verlaten om nieuwe en soms spannende ervaringen op te doen. Die ervaringen neem je vervolgens weer mee terug naar je Veilige Basis, om ze te onderzoeken en te verankeren. De kern van de school als veilige basis kun je in twee woorden samenvatten: zorgen en uitdagen.

Racistische graffiti

Wanneer we het over uitdagen hebben, leggen we graag een aantal vragen voor: Hoe zou jij reageren wanneer leerlingen geschrokken komen vertellen

---

‘We vervangen de racistische teksten door verbindende boodschappen’

---

dat er racistische graffiti op de muren van het toilet is gespoten? Nota bene in een periode nadat er aandacht is besteed aan verdriet en rouw na de terroristische aanslag in Christchurch, maart 2019. Hoe zou de Veilige Basis die ineens zo onder druk staat, nu een goede impuls kunnen krijgen?

Boys don't cry

De verbindende kracht van de Whanau was terug te zien na de aanslag waarvan de weerslag nog voelbaar was toen wij Nieuw-Zeeland bezochten. Misschien heb je de televisiebeelden gezien waarin premier Jacinda Ardern scholen bezocht om leerlingen te troosten en hen de boodschap meegaf dat het goed is om te rouwen en je verdriet te laten zien. Als je foto's ziet van haar schoolbezoeken, zie je onder de leerlingen veel meisjes en weinig jongens. Jongens rouwen nu eenmaal anders. Op scholen werden jongens uitgenodigd hun verdriet op hun eigen manier te uiten. Elke school zou voor leerlingen een Whanau moeten zijn. De leraren en de medewerkers die op school werken, hebben daarin een taak en een verantwoordelijkheid. Dat lukt hen alleen wanneer de school ook voor hen een Whanau is. De school als veilige basis, ook voor de mensen die er werken. Dan wordt de klas een veilige basis voor de leerlingen en de lerarenkamer een veilige basis voor de leraren. Hoe werken ze in Nieuw-Zeeland aan een veilige basis voor de leraren? Beide scholen gaven ons een inkijkje in de dagelijkse praktijk.

Het begeleidingsteam van Mount Roskill deed eigenlijk niet veel meer dan er te zijn voor hun leerlingen. Ze stelden ze de vraag: 'Wat moeten we hiermee?' Binnen een paar uur kwamen de leerlingen met het antwoord: 'We vervangen de racistische teksten door positieve en verbindende boodschappen.' Deze boodschappen pasten heel goed in de periode van rouw die het land en de school doorliep (zie de afbeeldingen bij dit artikel).

Moedt met dt

Herstelrecht werkt met de begrippen steunen en structureren. Een school moet leerlingen steunen en structuur bieden. Dat laatste houdt in dat er op school grenzen en regels zijn en sommige zaken gewoon moeten. De Veilige Basis werkt met de begrippen zorgen en uitdagen. Om uitdagende stappen te kunnen zetten heb je moed nodig. 'Moeten' bij herstelrecht en 'moed' bij de school als veilige basis. Daarmee wordt de herstelgerichte school als veilige basis een kwestie van moedt met dt.

De klas of de groep maakt in Nieuw-Zeeland deel uit van wat in het Maori de Whanau (spreek uit als 'Fano') heet. In het Engels betekent dat de extended family. Deze uitgebreide familie bestaat uit ouders, ooms, tantes, neven, nichten - inclusief de 'kouwe kant'. In de Maori-cultuur is de Whanau de primaire veilige basis. Je hebt de Whanau nodig om te overleven.

Maori-lied

Bij de weekstart op maandagochtend en de weekafsluiting op vrijdagmiddag komen alle leraren en medewerkers van Mount Roskill bij elkaar en zingen ze samen een Maori-lied. Na onze laatste training op Mount Roskill mochten wij midden in de

MAORI-AFSCHEIDSLIED

OUR TRIBE IS CALLING TO THE PEOPLE

WHO HAVE JUST SET FOOT ON THIS MAREA

BRING WITH YOU THE MEMORIES OF ALL OUR DEAD

AND SO MANY TEARS SPILLING FORTH

NATION-WIDE

LOOK AT OUR PEOPLE WORKING ACROSS THE LAND

SPREAD OUT FAR AND WIDE.

SHAKING IS THE GROUND, QUIVERING IS THE SEA.

OH, THE LOVE AND THE PAIN WITHIN ME.

THE GROUND SHAKES AND QUIVERS, YEA

kring staan en zongen ruim dertig docenten een Maori-afscheidslied voor ons. Daar stonden we dan, twee grootbekken uit Schiedam en Rotterdam met een brok in de keel, een trillende onderlip en betraande ogen...

Rituelen zoals dit gezang geven de Veilige Basis stevigheid. Toen wij een onze eerste training verzorgden op het Lynfield College was dat niet op een 'studiedag' maar op een 'teachers only day'. Proef het subtiele verschil. De dag werd ingezet met een simpele en vrolijke energizer waaraan iedereen volop meedeed. In het midden van de zaal stond een 'staf appreciation box'. Een grote doos waarin medewerkers de waardering voor hun collega's kwijt konden. Aan het einde van de dag lazen we de ontroering in de ogen van de mensen die de waardering van hun collega's ontvingen.

'Daar stonden we dan, twee grootbekken uit Schiedam en Rotterdam'

Over dressed

Naast 'teachers only day' had de dag op Lynfield College ook het stempel 'T-shirt day' gekregen. De dresscode op Nieuw-Zeelandse scholen is niet heel streng, maar wel wat formeler dan bij ons. Zo dragen alle mannen uit het management een stropdas en zien de docenten er vaak tiptop uit. Wij wisten niet dat het T-shirt day was en we waren 'slightly over dressed'. Daarmee was meteen duidelijk dat wij (nog) geen deel uitmaakten van deze Whanau. De medewerkers droegen de meest uiteenlopende en extravagante T-shirts waarmee ze kanten van zichzelf lieten zien die op normale dagen hoogstwaarschijnlijk niet aan bod kwamen. Veel eerbetoon aan idealen, favoriete teksten, striphelden, schrijvers, filmsterren en muzikanten. 'Never mind the Bulllocks': de lp-titel van de Sex Pistols staat nog op ons netvlies.

Kommie ook uit Rotterdam?

De rituelen op het Lynfield College zorgden voor een verbindende vrolijkheid die ons over onze schroom hielp om onze eerste training voor een volle zaal van 150 mensen te verzorgen. Het gaf ons de ruimte de deelnemers te vragen samen met ons een ritueel uit onze polder-Whanau uit te voeren, dat ons zou

---

Hoop, humor en herstel

Jan Ruigrok en Johan Vlasblom geven workshops onder de vlag 'Hoop, Humor en Herstel'. In het Engels werd dat Hope, Humor and Restoration: the restorative school as a Secure Base. Hieronder een toelichting op de naam van de workshop.

Hoop, omdat wij leven in een tijd waarin de hoop op een waardevolle en zinvolle toekomst voor veel jongeren onder druk staat. Kijk bijvoorbeeld naar het klimaat en het geweld dat vaker scholen binnendringt. Een weekje Jeugdjournaal en je weet voldoende. Daarbij deelt het leven aan veel jongeren tikken uit die hoop kan doen smelten. In zo'n wereld hebben leraren en pedagogen in onze visie de ethische plicht hoop uit te stralen en over te dragen. Niet in de zin van 'het valt allemaal wel mee' maar in de zin van 'wanneer we er met z'n allen onze schouders onder zetten, is er vast wat moois van het leven te maken'. In de workshops onderzochten de deelnemers hoe zij een goede Secure Base kunnen vormen voor de leerlingen en voor henzelf.

Humor startte bij ons als guilty pleasure. Wij verzorgen workshops en meerdaagse trainingen provocatieve begeleiding. Het liefdevol ontregelen van gedrag waarmee leerlingen zichzelf en anderen in de weg zitten, staat daarin centraal. Met een milde glimlach en een warm hart zadelt de provocatieve begeleider leerlingen op met een ongemakkelijk gevoel, omdat hij weet dat ongemak een voorwaarde is om tot werkelijke gedragsverandering te komen. In Nieuw-Zeeland lieten de deelnemers zich door ons volop ontregelen. Aanvankelijk schoorvoetend en daarna met steeds meer enthousiasme, tot aan schaterlachen toe.

Herstelrecht of restorative justice brengt na conflicten daders en slachtoffers samen om de schade en de hoop te herstellen. Omdat scholen in Nieuw-Zeeland op dit gebied een voorsprong hebben op Nederland, ging de aandacht bij onze workshops vooral uit naar de hoop en de humor. Op restorative gebied hebben wij in Nieuw-Zeeland zelf veel bijgeleerd.

---

helpen deze groep tot een voor ons veilige basis te maken. Ze zeiden volmondig 'ja!' en na een korte maar gedegen voorbereiding scandeerden we de zaal in: 'Kommie ook uit Rotterdam?' Waarna 150 Kiwi's gekleed in de meest idiote T-shirts antwoordden met een niet mis te verstaan 'Kejje dannie horuh dan...?'

En ook al droegen we als enige overhemden en geen T-shirts, we voelden ons er prima thuis.

Jan Ruigrok: www.herstelrechtinhetonderwijs.nl
Johan Vlasblom: www.bigeasycommunicatie.com